LLIBRES

Una jornada particular

Xavier Dilla

LA GRAN CAIGUDA
Peter Handke
Raig Verd
176 pàgines. 18 euros

L'abús d'adjectius com *provocador* i *radical* en el món de les arts els ha devaluat, i avui dia molts dels que van de provocadors i radicals més aviat fan riure o resulten mansuets i adotzenats. No és ni ha estat mai el cas de Peter Handke (Griffen, Àustria, 1942), a qui escauen aquests qualificatius, sobretot si no ens quedem en el sentit més superficial, el que frega amb la polèmica i la simplificació mediàtica.

Handke busca sempre l'arrel de la realitat en les paraules, en el procés de donar un nom a les coses, de descriure-les i objectivar-les amb precisió absoluta. La seva és una literatura que sacseja el món —i, de pas, el lector— perquè fa un qüestionament profund dels significats convencionals, de la rutina dels sentits establerts. Per ell, tot pot o ha de cobrar sentit en un moment donat, el moment de la descoberta essencial, o "de la sensació verdadera", com va titular una novel·la de 1975. I en aquesta lluita Handke no s'atura per res. Per això, pot ser entès, o malentès, com un agitador o un provocador. Només cal veure'l al final del vídeo (és a YouTube) que mostra una representació a Frankfurt d'*Insults al públic* (1966), somrient murri i satisfet, amb 24 anys, mentre acompanyat dels quatre actors rep una barreja d'esbroncs i de visques d'un públic burgès i encorbatat. Es mostra reptador, sí, però perquè abans s'ha reptat ell mateix: *Insults al públic* és més del que enuncia el títol, ja que desconstrueix, redueix a l'esquelet i desvela el sentit d'una funció teatral. Pura arrel, pura essència.

Peter Handke, al centre amb ulleres, envoltat dels actors en acabar una representació d'*Insults al públic*, el 1966.

En català, l'obra de Handke, copiosa, va arribar, en part, entre 1975 i 1991, en mitja dotzena de traduccions, però d'aleshores ençà ens hem hagut d'acontentar de seguir-la en edicions castellanes. Per sort, Raig Verd ha aconseguit un nou encert en publicar una de les seves últimes obres, *La gran caiguda* (2011), traduïda per Marta Pera en una admirable versió de la qual es pot dir que no grinyola mai ni es té la sensació d'estar llegint una traducció.

Aquesta narració o novel·la dividida en nou escenes aplega diverses constants de l'obra de Handke. De fet, la gran caiguda, incerta i indefinida, amb què acaba el llibre, apareix ja en una obra clau, *Desgràcia impitjorable* (1972), i es refereix al moment en què la mare de Handke pren consciència de la seva crisi i decideix suïcidar-se. Ara, en un escenari precís i alhora inconcret, en què reconeixem la rodalia de París —on Handke viu des de fa dècades— i la mateixa capital francesa ("era una ciutat de les llums", "la megaciutat", "la ciutat de les ciutats"), se segueix amb la minuciositat habitual l'exercici de consciència que, des que es desperta al matí fins a la inesperada "gran caiguda", fa un vell actor a punt de rebre un homenatge i de tornar a actuar en una pel·lícula després de molt temps.

No es tracta del seu monòleg interior mentre camina cap a la ciutat, perquè la relata un narrador que fins i tot fa alguna acotació omniscient, però, de fet, la narració es produeix com el continuum de les percepcions, reflexions i records de l'actor. Els objectes, les persones i els paisatges que troba al seu pas són reptes constants a la seva consciència, a la comprensió del món. Som davant una caminada de descoberta: l'actor té la "disposició a confrontar-se amb si mateix, a situar-se, a passar a l'acció". Aquest itinerari és similar, per exemple, al de la narració *Tarda d'un escriptor* (1987) o a les indagacions radicals dels dietaris, com *El pes del món* (1979). És un punt de vista típic de Handke. Cal mirar bé, llegir el món a fons: "La primera mirada era un prejudici". No valen els artificis: "Imitar o copiar no era art". Per això, entre un parc i un bosc, no dubta: "Que li donessin un bosc, els boscos!". *La gran caiguda* coincideix, això sí, amb obres més recents, com *La pèrdua de la imatge* o *Per la serra de Gredos* (2002), en el dibuix d'una societat del segle XXI violenta, aclaparada per mitjans de comunicació omnipresents, amb trets futuristes com els cascos especials per als que volen parlar pel mòbil al metro, obligatoris per no destorbar "l'ordre públic".

> La història d'un vell actor a punt de rebre un homenatge torna a donar un gran Handke

La de Handke no és una literatura fàcil. És exigent i arriscada, i la seva radicalitat pot portar el lector tant al desconcert com a la revelació, però constitueix, sens dubte, una de les creacions literàries més fascinants de l'últim mig segle.

L'entrenament

Manuel Castaño

EN EL FEU DE L'ERMITATGE
Miquel Bauçà
Empúries
192 pàgines. 17 euros

L'any 1993 es va concedir el setzè premi de poesia Miquel de Palol a un recull de Miquel Bauçà (1940-2004) titulat *En el feu de l'ermitatge*. El premi, segons informava la premsa de l'època, consistia en 400.000 pessetes i la gestió de la publicació. Sembla que la gestió ha estat laboriosa, perquè hem tardat 21 anys a veure'l imprès, i no es pot dir que sigui a causa de desinterès per l'autor, ja que de llavors ençà han aparegut els seus llibres més importants: *El canvi* (1998), *Els estats de connivència* (2001), *Els somnis* (2003), *Rudiments de saviesa* (2005) i *Certituds immediates* (2007), i entremig s'ha mort, cosa que sempre estimula l'edició. Faria falta saber quin era el projecte literari de Bauçà, si és que en tenia cap, i determinar les dates de composició dels seus textos per situar aquest llibre dins del conjunt; però no sembla fàcil i, atesa la seva peculiar manera de viure i de treballar, potser no ho sabrem mai.

Que com a persona necessitava ajuda professional, sembla fora de discussió; però quan algú és capaç d'escriure 329 poemes de 14 versos heptasíl·labs cadascun, tot alternant sempre les terminacions masculines i femenines, no es pot pas dir que es tracta del balbuceig d'un orat. A diferència de *Certituds immediates*, on fa servir la mateixa mètrica però els poemes són d'extensió variable, *En el feu de l'ermitatge* se'ns apareix com un *tour de force* més tancat, més intens i més rigorós; més imaginatiu i menys ideològic; més lúdic i també més erràtic.

En aquell moment, el nostre autor tenia tot el temps del món, ja s'havia alliberat de compromisos laborals i d'obligacions familiars, feia vida solitària, dedicat únicament a no fer res o a la seva activitat creadora, que era el que sempre havia volgut —diuen que havia arribat a proposar, sense èxit, a uns quants amics que li paguessin un tant al mes a canvi de lliurar-los cada any un llibre de poemes—; ¿és possible que hagués arribat a compondre un conjunt com aquest, com a entretenimment sens dubte, perquè no en tenia d'altres, però també com a entrenament amb vista als llibres que van venir després, on hi ha una intenció més clara i composicions més valuoses? Aquesta és una hipòtesi gratuïta, sense proves que la sostinguin, però el fet és que Bauçà comença a ser bo quan té coses a dir, missatges contundents contra l'autocomplaença i, un terme molt seu, la gregarietat dels catalans, i per poder-les dir li feia falta una soltesa que només s'aconsegueix a còpia de treballar el vers. I la llengua, perquè la riquesa de vocabulari sembla gairebé que tingui finalitats pedagògiques.

***En el feu de l'ermitatge* de Miquel Bauçà ha trigat 21 anys a sortir a la llum.**

Cada poema és una petita història protagonitzada pels habitants, els feudataris o feuencs, d'un lloc inconcret, el feu, que són presentats per l'ofici que fan, no pel nom que tenen: hi ha innocència i crueltat, conflictes i passions, supersticions i perplexitats. Junt amb la intrusió d'éssers fantàstics, tot plegat configura un escenari de ressons medievals, on tothom fa més o menys el que li toca, sense saber gaire per què. Més enllà de la pirotècnia verbal i de la ironia que ho envolta tot, ¿es desprèn cap moralitat del conjunt —més enllà d'alguna constatació elemental com aquesta: "Passen segles, passen hores, / i no res no n'aprenem, / del ventrell de l'existència"—, o no hem d'aspirar a trobar-hi res més que divertiment? Probablement no; estimulant ho és, això sí, i desconcertant. Si n'és de desconcertant que la "nota dels editors" que l'encapçala afirma que "la poesia està d'enhorabona", però resulta que l'han editat en una col·lecció de narrativa.

pressreader Printed and distributed by PressReader PressReader.com + +1 604 278 4604 COPYRIGHT AND PROTECTED BY APPLICABLE LAW